

VÝZNAM, ÚLOHA A MÍSTO ÚDERNÉHO VÝSADKU

V článku zevšeobecním význam, úlohu a místo úderného výsadku v soudobém vševojskovém boji a operaci, jakož i některé nové pohledy na jeho činnost. K tomu jsem veden tím, že při přípravě velitelů a štábů různých stupňů velení se stále více dostávají do popředí otázky spojené s variantami přípravy a bojového použití zejména úderného výsadku. Dále také i tím, že úderný výsadek bezprostředně ovlivňuje nejen soudobé, ale i perspektivní teoretické vývody a současně usnadňuje rozsáhlejší použití vzdušných výsadeků vůbec.

Pokud **druhá světová válka** položila základ k určitému používání vzdušných výsadeků o různé síle a ukázala, že tento nový prostředek ozbrojeného zápasu může plnit důležité a pro výsadek typické bojové úkoly, tak tím také můžeme vysvětlit tu skutečnost, proč v poválečném období byla výsadková vojska budována ve všech moderních armádách.

Přitom další zkušenosti získané z lokálních válek jen potvrdily změněné podmínky ozbrojeného zápasu, způsobené rozhodnou modernizací ve vojenství, které byly důvodem opětového a lze říci, že právem i **zásadního přehodnocení významu, úlohy a úkolů vzdušných výsadeků a jejich místa v ozbrojených silách.**

V této souvislosti je nutné docenit, že soudobé prostředky ničení umožňují způsobit nepříteli v krátké době značné ztráty. Dále i to, že současná mobilnost vševojskových útvarů a svazků určitým způsobem ovlivňuje rychlé využití jaderných i konvenčních úderů, zabezpečuje proniknutí vlastních vojsk do hloubky sestavy nepřítelů, umožňuje široce manévrovat silami a prostředky včetně manévru vzduchem. Současně je zapotřebí zhodnotit i to, že příznivé podmínky pro manévr vzduchem jsou bezprostředně ovlivněny velkým počtem leteckých dopravních prostředků, což zákonitě vedlo nejen ke zvýšení hloubky vševojskového boje, ale také ke vzniku dalšího druhu vzdušných výsadeků, a to **úderného výsadku.**

Význam vzdušných výsadků a zejména **úderného výsadku** v soudobém vševoj-
skovém boji a operaci neobyčejně vzrůstá, neboť se stává jedním z důležitých
činitelů, které ovlivňují vedení aktivního, vysoce manévrového obranného boje
a bezprostředně napomáhají rozhodnému útoku vedenému ve vysokém tempu
a do velké hloubky.

Při porovnání úderného výsadku s dosavadními druhy vzdušného výsadku ne-
lze přehlédnout, že tento nový druh výsadku má určité **univerzální přednosti**,
které jsou bezprostředně **ovlivňeny**:

1. Tím, že úderný výsadek podle významu, charakteru bojového úkolu, sku-
tečné síly vojsk, hloubky jejich vysazení a doby vedení samostatného boje
v týlu nepřítele může být použit jako **taktický, operačně taktický** a v některých
případech i **operační výsadek** (ve prospěch anebo v součinnosti s operační ma-
névrovací skupinou).

Je zapotřebí mít na zřeteli i tu skutečnost, že ve vojenské teorii a praxi nyní
dochází poprvé k oficiální realizaci (již dříve publikovaných teoretických vývo-
dů), aby výsadek plnil různé bojové úkoly také v operačně taktické hloubce,
prakticky tam, kde jsou nejčastěji rozmístěny důležité stacionární a mobilní
cíle a prostředky nepřítele. Současně vytvořením dalšího druhu operačně tak-
tického výsadku dochází k překlenutí dosavadní mezery mezi původním tak-
tickým a operačním výsadkem.

Je nepochybné, že při vysazení úderného výsadku jako taktického výsadku
se může přímo podílet i na plnění bojových úkolů ve prospěch divizí prvního
sledu, a to buď samostatně, nebo v součinnosti s vrtulníkovým výsadkem přípra-
vovaným a organizovaným na stupni vševojskové divize. Navíc lze předpoklá-
dat, že nejčastěji může být vysazován do hloubky kolem 40 až 50 km, což je
ovlivněno jeho organizační strukturou a tím i zvýšenými bojovými možnostmi
a schopností vést samostatně boj v týlu nepřítele po dobu **několika hodin až
jednoho dne**.

2. Předurčením úderného výsadku k plnění nejen **základních**, ale i **dalších**,
stále aktuálnějších bojových **úkolů v obranném i útočném boji a operaci**.

V této souvislosti považují za nutné připomenout, že v historii stanovování
úkolů výsadků, které se odrazilo nejen v poválečných, ale i pozdějších řádech
a předpisech včetně Polního řádu z roku 1964, nebo předpisů pro výsadkové
vojsko (Výs-1-1) a další, je to poprvé, kdy v Bojovém řádu pozemního vojska
ČSLA (Všeob-Ř-1) je uvedeno, že **úderný výsadek může být použit také v obra-
ně** a k plnění celé řady dalších úkolů v bojové sestavě vlastních vojsk.

3. Přpravou úderného výsadku do týlu nepřítele soudobými i perspektivními
typy letounů (vrtulníků), neboť je vycvičen pro vysazení všemi dosud používa-
nými způsoby.

Mezi soudobé **způsoby vysazení** patří:

— **vysazení padáků** z různých i větších výšek s pomocí zádržkových — sta-
bilizačních padáků, kdy klesání dosahuje rychlosti až $25 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$, anebo sportov-
ních padáků (parakřidel a dalších) k dosažení přesnosti vysazení a minimální-
ho rozptylu na doskokové ploše; oproti tomu i vysazení z minimálních výšek,
kdy pro výskok z letounů je stanoveno 150 m nad terénem a pro dopravní vý-
sadkové vrtulníky až 250 m nad terénem; dále vysazení padáků lze v současné
době uskutečňovat za ztížených povětrnostních podmínek, v mlze, přes mraky,
při nízké oblačnosti a zejména v noci,

— **vysazení přistáním** dopravních výsadkových letounů nebo dopravních výsadkových vrtulníků, popř. další kombinací těchto druhů letounů na předem zajištěné přistávací plochy nebo letiště,

— **vysazení z visu** zejména z dopravních výsadkových vrtulníků v členitém, zalesněném a měkkém terénu,

— **vysazení útočné**, kdy příslušníci výsadku jsou vysazováni bez padáku z dopravních výsadkových vrtulníků (z dopravních výsadkových letounů způsobených pro výskok tímto způsobem) během letu nad terénem ve výšce 1 až 5 m při rychlosti 10 až 15 km . h⁻¹; obdobně bojová technika a materiál mohou být vysazeny z letounu bez padáku ve speciálních zásobnicích nebo pomocí vytažného a brzdícího systému,

— **vysazení různou kombinací** uvedených způsobů.

Při porovnání s ostatními druhy výsadků lze uvést, že úderný výsadek může být vysazován i za velmi nepříznivých povětrnostních podmínek a způsobem, který bude nejlépe odpovídat dané situaci v týlu nepřítele.

4. Využitím soudobých dopravních výsadkových letounů a dopravních výsadkových vrtulníků může úderný výsadek velmi rychle přenést bojovou činnost do hlubokého týlu nepřítele, což je omezeno jednak **vzdáleností výchozího prostoru pro vysazení** (zejména vyčkávacího prostoru) od linie fronty, jednak předpokládanou **hloubkou vysazení**, čímž je dána **dálka vysazení**, která je bezprostředně ovlivněna **rychlostí** přepravy vzduchem.

Za předpokladu, že vzdálenost výchozího prostoru pro vysazení bude v prvním případě 50 až 70 km nebo ve druhém případě 100 až 120 km od čáry dotyku a vysazení by mělo být uskutečněno do hloubky 80 km, potom **dálka vysazení dosahuje** v prvním případě celkové hodnoty **130 až 150 km** a ve druhém případě již **80 až 200 km**. S využitím **dopravních výsadkových vrtulníků** je možné překonat tyto vzdálenosti při rychlosti letu 200 km . h⁻¹ (250 km . h⁻¹) v prvním případě za 39 (31,2) až 45 (36) minut a ve druhém případě za 54 (43,2) až 60 (48) minut.

Oproti tomu při využití **dopravních výsadkových letounů** o rychlosti 550 (700) km . h⁻¹ by bylo zapotřebí pro překonání vzdálenosti vysazení v prvním případě jen 14,18 (11,14) až 16,36 (12,85) minut anebo ve druhém případě pouze 13,63 (15,42) až 21,81 (17,14) minut.

Za situace, kdy výchozí prostor pro vysazení a v něm vyčkávací prostor úderného výsadku bude rozmístěn podstatně blíže k linii fronty, což je závislé na konfiguraci a pokrytosti terénu, který umožňuje skryté rozmístění výsadku, jakož i způsoby přepravy do týlu nepřítele (dopravními výsadkovými vrtulníky s využitím přízemního letu a provedení skrytého manévru), pak lze dosáhnout dalšího zkrácení této doby o třetinu až polovinu.

5. Schopností úderného výsadku splnit požadavek jeho vysazení za 15 až 20 minut do prostoru vzdušného jaderného úderu nebo bezprostředně (tzn. od 1 do 5 minut) po palběm ničení nepřítele konvenčními zbraněmi, prakticky v době, kdy nepřítel bude dostatečně demoralizován a nebude způsobit organizovat odpor.

Vycházíme-li z prostorových a časových norem, pak by úderný výsadek mohl být přepraven vzduchem v dopravních výsadkových vrtulnících a v **malé výšce** (100 až 300 km), neboť v době výbuchu by byl vzdálen od epicentra jaderného výbuchu 50 až 66 km. Zatímco k naplnění požadavku bezprostředního vysazení

by úderný výsadek prováděl bojovou přepravu vzduchem zejména v **přízemní výšce** (10 až 50 m), protože bude vzdálen od přistávacích ploch v prostoru vysazení v rozmezí 3 až 15 km.

Přesto, že jaderné a palebné údery konvenčními prostředky mají velkou ničivou sílu a mohou působit do velké hloubky, tak stále dochází k určité disproporcii mezi objektivními možnostmi těchto zbraní a schopnostmi mobilních pozemních vojsk v co nejkratší době anebo dokonce bezprostředně využít těchto výsledků. Oproti tomu úderný výsadek může na základě vzniklé situace a povětrnostních podmínek být přepraven vzduchem různými prostředky a plně využít těchto výhodných podmínek. Proto vedle jaderných a konvenčních zbraní má **úderný výsadek největší význam** nejen pro přenášení bojové činnosti do týlu nepřítele, ale i pro vedení útoku ve vysokém tempu a do velké hloubky.

Význam úderného výsadku spočívá dále v tom, že je schopen ve velmi krátké časové lhůtě uskutečňovat nutný manévr silami a prostředky, střídát různé druhy boje, přenášet úsilí do hloubky nebo z jednoho směru či prostoru na druhý, vést směle obchvaty nebo obejít k zasazování náhlých a nečekaných úderů z různých směrů do boků a týlu nepřítele nebo vstřícné protizteče na směru čelně útočících vlastních pozemních vojsk, vykonávané formou **výsadkové přepadové činnosti**, která může být vedena v týlu nepřítele do hloubky 50 až 100 km.

V neposlední řadě význam úderného výsadku v soudobém vševojskovém boji a operaci je bezprostředně dán i úlohou a místem v rámci ozbrojených sil, jakož i vlivem na bojovou činnost pozemních vojsk.

Úloha a místo úderného výsadku je zdůrazněna v Bojovém řádu pozemního vojska ČSLA v článku 26, kde je uvedeno, že: „... pozemní vojsko se skládá z motostřeleckého, tankového a **výsadkového vojska**, raketového vojska a dělostřelectva...“ Tvoří **samostatný druh vojska** v rámci ozbrojených sil a v článku 28 Všeob-R-1 je zdůrazněno, že: „... výsadkové vojsko je vysoce mobilní druh pozemního vojska je určeno k obchvatu nepřítele ze vzduchu a k plnění úkolů v jeho týlu“.

Přitom v organizační struktuře výsadkového vojska došlo k další modernizaci, ke kvalitativnímu skoku, kdy vedle tradičních výsadkových svazků, brigád, padákových výsadkových pluků a padákových výsadkových praporů byly vytvořeny nové a progresivní **úderné výsadky**, které zahrnují úderné výsadkové svazky (úderné výsadkové brigády), úderné výsadkové útvary (úderné výsadkové pluky) a úderné výsadkové jednotky (úderné výsadkové prapory či roty).

Tím byl vytvořen nový prostředek **frontového a armádního velení**, který vychází z organizační struktury výsadkového vojska, kde má pevné místo, čímž se podstatně rozšiřují dosavadní možnosti bojového použití vzdušných výsadků ve vševojskovém boji a operaci.

Soudobá organizační struktura úderného výsadku má bezprostřední vliv na možnosti rychlého doplnění úderných výsadkových rot z počtu motostřeleckých jednotek, popřípadě k vytvoření dalších zárodků úderných výsadků. Tento zájem je přímo ovlivněn počtem padákových výsadkových rot a úderných výsadkových rot. Vycházíme-li ze současné organizace úderného výsadkového praporu a zejména názvu, kde je zdůrazněno předurčení a zaměření tohoto výsadku (úderný), tak vzniká dojem, že z celkového počtu začleněných rot bude nejvíce úderných výsadkových. Opak je pravdou, neboť **v současné organizaci je**

pouze jedna úderná výsadková rota a tři padákové výsadkové roty. Právě toto složení zabezpečuje možné vytvoření dalších úderných výsadků, kdy k jedné padákové výsadkové rotě budou začleněny tři motostřelecké rotы a další jednotky druhů vojsk od motostřeleckého praporu nebo i pluku, čímž dojde k vytvoření následujícího úderného výsadkového praporu a jeho potřebného stíhání ve velmi krátké době.

Právě tento záměr **postupného doplňování** z počtu motostřeleckých praporů a pluků je bezprostředně ovlivněn zásadou, že zpravidla jedna **padáková výsadková rota** bude vysazena do týlu nepřítele s cílem jeho zničení v prostoru vysazení a zabezpečení přistávací plochy pro **úderné výsadkové rotы**, které se nejčastěji budou přepravovat pomocí dopravních výsadkových vrtulníků a provádět vysazení přistáním, popř. vysazením. V této souvislosti je nutné docenit skutečnost, že příslušníci padákové výsadkové rotы jsou vycvičeni v seskoku padákem, a proto mohou být vysazováni všemi způsoby. V tom je přednost úderného výsadku pro univerzální použití v závislosti na charakteru bojového úkolu, hloubce vysazení, situaci v prostoru vysazení a na povětrnostních podmínkách v plánované a skutečné době.

Tímto záměrem se podstatně rozšiřují reálné možnosti **postupného a opakovaného** vysazení úderných výsadků v rámci armádních a frontových operací.

Úloha a místo úderného výsadku jsou podmíněny i mnohem většími schopnostmi a rozsahem plnit různorodé bojové úkoly v týlu nepřítele v úzké součinnosti s motostřeleckými a tankovými svazky. Ovlivňují je možnosti nenadálého se objevení ve zvoleném prostoru v týlu nepřítele, využití momentu překvapení, rychlého a energického se zmocňování objektů, prostorů, výhodných čar nebo ničení důležitých cílů, objektů, zařízení nepřítele, které mohou podstatně snížit stabilitu obrany a jeho bojeschopnost.

Vývoj v oblasti vzdušných výsadků jednoznačně potvrzuje, že význam, úloha a místo vzdušných a zejména úderných výsadků v soudobém boji a operaci neustále narůstají. Přispívá k tomu i skutečnost, že úderný výsadek z hlediska jeho univerzálnosti se stává moderním prostředkem, který má uplatnění nejen v obraně, ale i útoku. Proto se oprávněně stává spojovacím článkem mezi palbou konvenčních zbraní a jadernými údery vedenými na nepřítele a mezi vlastními pozemními vojsky.

Pokud v minulosti bylo použití vzdušných výsadků jen epizodou v operacích pozemních vojsk, tak v soudobých podmínkách budou vzdušné výsadky různého druhu a zejména úderné výsadky tvořit stálý a neoddelitelný prvek každého boje a operace.